

JADRANKA

— Glasilo zavednega ženstva, izhaja v Trstu I. vsakega meseca. —
Posamezen izvod 80 st. Letna naročnina iznaša 10 L, za Jugoslavijo 100 K.

Uredništvo in uprava je v Trstu, Via Scorcola 492, I.

Urejuje jo Marica Stepančičeva (Gregorič).

VSPORED:

1. Našemu ženstvu. — M. Skrinjarjeva.
2. Spominom. — Mara Tavčarjeva.
3. Veronika Deseniška. — M. Gregoričeva.
4. O ženski volilni pravici. — Idrijčanka.
5. Srečanje. — Aleksandra.
6. Duhovniški celibat. — I. M.
7. Ljubezen do rodne grude. — Rosandra.
8. Izprehod po Skandinaviji. — M. Stepančičeva.
9. Ob smrtni postelji. — Mira Kvedrova.
10. Drobtine.

Dr. ANTON GRUSOVIČ

GORICA

PIAZZA GRANDE

ordinira za kožne in venerične bolezni od 9-12, 3-7
Ob nedeljah in praznikih od 10-12 ure.

TRGOVSKO - OBRTNA ZADRUGA v TRSTU

registrovana zadr. z neomejenim jomstvom

Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.

Obrestuje navadne hranilne vloge po **5%**

vloge, vezane na trimesečno odpoved
po 5 1/2% ako vnašajo 20-30.000 L. po 6% ako znašajo 30-40.000 L.
po 6 1/2% ako presegajo 40.000 Lit.

Trgovcem odpirajo tekoče čakovne račune Posoja hranilne pušice na dom. Za varnost vlog ja čiš poleg lastnega prem. ženje nad 2300 zadr. žnikov, vredno nad 50 mil. onov šir. Daje posolila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.
Tel. št. 16-04 — Uradne ure od 8-13 — Tel. št. 16 04

K. SUSIC - Trst-Rojan

Via di Roiano 2; poleg cerkve.

Priporoča svojo **manifakturno** trgovino cenj. občinstvu za obilen obisk. Postrežba točna - cene najnižje.

Svoji k svojim!

Edvard Giacconi

TRST

ulica S. Caterina 11

Telefon 15-52 dvakrat.

Izborna platno za postelnjake, perilo, zavese, volnene in polnjene odeje, zaloga volne in žime za postelnjake, perja itd. itd.

Se priporoča slovenskim kupcem, ker je zmožem njihovega jezika.

Dr. L. BOROVIČKA

Trst - Via Genova 13, I.

ordinira za kožne in venerične bolezni
od 9 - 12, 3 - 7.

Ob nedeljah in praznikih
od 10 - 12 ure.

JAKOB PERHAUC

TRST - Via Spiro Tipoldo Xydias - TRST

ZALOGA

tu in inozemskih vin, žganja in likerjev Razpošilja in poslužuje na dom. — Razpolaga z najkrajšimi sumečimi vini svetovnih znamk à la: Asti, Chart-Blanc, Excelsior i. t. d.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v TRSTU. — Centrala v LJUBLAJNI.

PODRUŽNICE: Celje, Borovlje, Brežice, Gorica, Saraj., Split, Trst, Maribor, Pluj, Kranj. - Delniška glavnica K. 50.000.000. Reserva K. 45.000.000

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice

proti **3 1/2%** obrestovanju
na žiro-račune proti **4%**

Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice. **Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13.**

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

Trst, Trg sv. Ivana števil. .

TRST, Pri Sv. Jakobu — Via Gius. Caprin 5

dobite v

Čevljarnici FORCESSIN

najprejnejše

Obuvalo za moške, ženske in dečke.

Specijaliteta otroškega obuvala.

Cene posebno zmerne. Postrežba točna.

JADRANKA

LETO II. — ŠTEV. 2

GLASILO ZAVEDNEGA ŽENSTVA

SVEČAN 1922.

MAR. SKRINJARJEVA:

NAŠEMU ŽENSTVU!

Z veseljem sem prečitala izjavo gospe urednice, da hoče biti Jadranka tudi glasilo naših skromnih ženic in mladenk, torej ženstva, ki se bori za svoj obstanek z žuljavimi rokami, ženstva, ki si trdo služi borni kruhek. Tako je prav! Hvaležna sem gospe urednici za to izjavo! Gotova sem, da bodo tudi izvršila, kar je obljubila!

Res, da imamo mnogo listov to in onostran meje, ali ženskega, pristno ženskega lista nimamo: še manj pa lista, da bi tako poljudno pisal zabavne sestavke in tako čisto domače in umljivo razpravljal o našem ženskem vprašanju. Kako dobro dé priprostemu človeku, da se kedo zanima zanj, mu želi dobro, ter ga vpoštevava kot koristnega člana človeške družbe. In kako ne? Ali ni prekorišten član človeške družbe ravno delavec ali delavka s svojimi žuljavimi rokami, s svojimi nepokvarjenim srcem, s svojo blago dušo? In še kako! Dobro, priprosto naše ženstvo je naš neizčrpan zaklad, le poznati je treba to blago kmetško dušo, katere ni še oblizala tolikohvalisana kultura! Zato pa je treba preprečiti, da ga nikoli ne obliže ter ne pride nikoli do njega ta strupena sapa, ki nam lahko okuži, kar bi nam moralo biti sveto in drago. Tu, slovenska žena, je tvoje polje! Tvoja emancipacija, tvoja olika in tvoje nagnenje bodi to, da se popolnoma posvetiš vzgoji slovenskega priprostega ženstva. Napajaj mu dušo in srce s svojimi pametnimi nasveti in opomini v okviru zabavnega ali podučnega spisa, saj je našemu ženstvu duševna hrana neobhodno potrebna, da ne bo segalo po zastrupljeni opojnici, ki je priveslala do nas. In ravno ti, Jadranka, si poklicana, da vršiš duševno delo med našim ženstvom, da vzgajaš naše mladenke in ženice, da jim bistriš duha in blažiš srce! Veliko je dela in napora, mnogo je truda, a

žela bodeš obilo dobrega sadu! Tvoji predali naj bodo posejani s pristno domačim zrnjem in tedaj bodi gotova, da obrodi tvoje naporno oranje obilo zlatega klasja z zlatim zrnjem. Le pogumno preobračaj plug in brano, kakor doslej, neozirajoča se ne cesto in grmovja, na javne in prikrite zabavljalice. Nič ne dé, ako si skromna, saj skromnost mora biti značilnost pristne Jugoslovanke. Skromen je tvoj začetek ali to naj te ne moti saj je skromnost, ki nas obvlada, čeravno nas okroža tuji sijaj. Ne nosimo žalne obleke na videz in ne razgrinjamo žalnih zastav po naših domovih, vendar so vsa naša srca odeta z žalobo. Zato ne smeš niti ti biti razkošna in bahava! Prišel bode dan našega ustajenja, to čutimo v svoji tugi in životarenju pa vsi. Prišel bode in takrat bodeš tudi ti oblekla prazniško opravo ter, kakor prerokuješ, z nami zapela: Aleluja! Naš Krist je ustal! Ustal je, da nas blagoslovi po tolikem stradanju, trpljenju in stremljenju za naša človečanska dela! — Obupati ne, nikar! Delati moramo, in sicer skupno delati, ker delo nas blaži, da laglje prenašamo svoje gorje! Ustvarjati moramo iz naroda za narod! Jadranka naj je torej tudi glasilo narodno zapuščenih in politično zanemarjenih, zato naj stopa s tekočim letom v vsako gosposko stanovanje ter v vsako kmečko hišo. Čita naj jo vse jugoslav. ženstvo julijskobeneške dežele! Čita naj jo zlasti pa tu med nami živeče službujoče deklestvo, katero častno zastopa to naše, nekdanj največe slovensko mesto kot kršna priča domačega zavednega trpečega jugoslovskega življa! In v to svrhu ponavljam s pre-roškim Gregorčičem:

Na delo toraj, ker resni so dnovi,
a delo in trud nam Bog blagoslovi!

MARA TAVČARJEVA; Dobrova pri Ljubljani.

SPOMINOM.

Kaj mar mi je bila mladost,
ki moja ni bila nikdar,
kaj mar mi je bilo življenje
in borbe njegove, vihar!

Nosila sem cvetje na prsih,
a v srečo ljubeče — srce,
kaj mar mi je bilo življenje
in strasti njegove — gorje!

Zavriskal je glasno pod oknom,
oj, zdrava in sreča s teboj,
odšel je po stezi cvetoči,
vzel mojo mladost je s seboj...

MAR. GREGORIČEVA

VERONIKA DESENIŠKA.

ZGODOVINSKA TRAGEDIJA IZ XIV. STOLETJA V PETIH DEJANJIH.

3. PRIZOR.

*Vranović, Veronika (približno v 16. letu)**Veronika (od daleč)* O, ti se že vračaš z lova, Bartolomej?*Vranović (mrklo)* Kakor vidiš!*Veronika (odlaga delo na mizo)* Si gotovo truden! Seddi kar tukaj, jaz pa ti stečem po južino!*Vranović* Postoj! *(odlaga lovsko torbo in sede)* Ne bom povžil ničesar; nimam nikakega teka!*Veronika (prisede)* Pa menda nisi bolan, ker si tako otožen. Davi si bil pač boljše volje! *(vzame delo v roke)**Vranović* Ne pričakuj vendar prijetnega razpoloženja od človeka, o katerem si se sama prepričala, kako je nesrečen.*Veronika* A, to je?... Oh! Ljubila bi te že zato, ker se mi smiliš.*Vranović (mahne z roko)* Ne dalje, Vera, ne! Udarnosti iz pomilovanja ne maram, ker je ne cenim.*Veronika* Je ne ceniš?*Vranović* Kako neki? Saj je nezmisel, saj je samo plod trenutnega sočutja: torej le začasna a tembolj pogubonosna, naklonjenost.*Veronika* A prijatelja si morava vendarle ostati, ne?*Vranović (ironično)* Prijatelja, da, ali taka, ki se videta le, ko naneseta naključja in dolžnost. *(ovija dolgo nit na creteno).**Veronika (se kupa)* To je toliko kot nič!*Vranović (razgreto)* O, za boga! Ali naj ti prihajam pred oči in te gledam in poslušam, ko veš, da hiram od hrepenenja po tebi, čeravno ne smem zabiti, da je moja ljubezen brezuspešna...*Veronika* Moj mili, moj dragi prijatelj!*Vranović* Imej usmiljenje z menoj pa ne govori tako mamljivo. Kaži mi raje neprijazen obraz, da te obsvožim...*Veronika* Pač čudne so tvoje želje!*Vranović* Čemu nadaljnih besed? Ti me itak ne razumeš... nisi pač še nikoli ljubila... *(jo pogleda pozorno)* ne, Veronika? — —*Veronika (v mali zadregi)* Ljubila?... Seveda ne! No, dà, tebe imam zelo, zelo rada...*Vranović* In nihče drug se ti ne sili v spomin? Noben hrvatski vitez?*Veronika (zmeden)* Nobeden... pobratim moj!*Vranović* Kakega prilizljenega Nemca ti niti ne omenjam, ker sem prepričan, da se ti ne izneveriš svojemu narodu.*Veronika (ko da je zadobila pogum)* Nemca naj bi si jaz izvolila? Drugorodca jaz, Veronika Deseniška? Nikdar!*Vranović* Edino to je bila moja skrb; odslej mi bo lažje pri duši! *(ustane)**Veronika* Čemu si že ustal?*Vranović* Ker moram oditi, saj veš, kako daleč je moj dom.*Veronika* Nekoč ti ni prihajala daljina niti na um. *(ustane)**Vranović (vzame torbo z mizice)* Nekoč ne... ali odslej... *(ji segne v desno)* Pozdravi mi očeta! —*Veronika (mu molče poda roko in gleda vanj očitajoče).**Desenič (se prikaže izza dvorca)*

4. PRIZOR.

*Vranović, Veronika, Desenič.**Desenič* Kdo me pozdravlja?*Veronika (se naglo ozre)* Bartolomej je tukaj, očka!*Vranović (mu stopi naproti)* Živeli!*Desenič (mu poda roko)* Si-li mnogo nalovil, Bartol?*Vranović* Samo par jerebic, ujček! Nisem imel prave sreče!*Desenič* Pa čemu bi že odhajal, saj je solnce še visoko.*Vranović* Vendar moram oditi, ker me nenavadno boli glava.*Desenič* Preveč si kolovratil po solncu! Pa srečno hodi in pozdravi starše.*Vranović* Hvala! Zdravi! Z Bogom, Vera! *(poda obe- ma roko).**Veronika* Zdravstvuj, Bartol! *(stopi za njim do vrat, dokler je oče ne pokliče.)**Desenič (sede k mizi)* Veronika!*Veronika (pristopi)* Poslušam te, oče!*Desenič* Ti moraš proč od tu; ni drugače!*Veronika (začudena)* Proč praviš? Kako proč? Bržkone se šališ, očka, ne?*Desenič* Ne šalim se, ne! Na neki način te moram vendarle obraniti celjskih nasilnikov.*Veronika* Celjskih nasilnikov? Ne razumem te!*Desenič* Nemci so se naselili pred dnevi na Tabor-skem gradu in zato iz gole samopašnosti razgrajajo zdajci po Zagorju.*Veronika* Tako? Ali so prizadeli ljudem kako škodo?*Desenič* In pa še kakšno! Nekomu so ukradli celo hčer... drugemu ženo...*Veronika* Ali je mogoče? Joj, kolika nečlovečnost...*Desenič* No, vidiš in ravno zato se moramo pripraviti pravočasno.*Veronika* In le zaradi Celjanov naj odidem od doma?*Desenič* Prav zavoljo njih, da!*Veronika* Toda, oče! V kmečko bajto si pač drznej, v naš dvorec pa vendar ne.*Desenič* Koča ali dvorec, to je njim vseeno, kadar hočejo kaj doseči. Ako prihrumijo semkaj, mene gotovo ne odnesejo, ženski pa preti vedno nevarnost naj je plemkinja ali kmetica, zlasti ako jo zasledi tak vetrnjaški pustolovec, kakršen je mladi grof.*Veronika* In le njega se bojiš?*Desenič* Njega najbolj, kajti le on je izvor zla, ki je počenjajo nemški ljudje. Ne brani se torej.*Veronika* No, pa bodi po tvojem! Prehodim vsaj nekoliko naše lepe hrvatske zemlje. Toda s kom naj potujem?*Desenič* Z najboljšima prijateljema: s Šimunovičem ali Juriničem.

Veronika Simunovič ne utegne, ker so gostje na Su-sjegradu. O Juriniču pa veš, da je v Modrušah.
Desenič Je že zopet v Žudijevcu in ako ga zaprosim za uslugo, sem uverjen, da mu celo ustrezem, kaj? (*jo pogleda z nasmehom*).

Veronika Vem kaj misliš, ali kaj to pomaga, saj se jaz ne bom omožila.

Desenič He, he! Vse deklice tako govore toda zgodi se naposled vendarle nasprotno. Kaj pa bo s teboj, ko umrjem? Če ostaneš sama ti odtegnejo velikaši premoženje in zapro v kak samostan. Zato vedi, da bi mi bilo ljubše, da si omožena z neprijateljem, nego da ostaneš sama.

Veronika O, izmed nasprotnikov me gotovo nihče ne zasnuhi, ker poznajo našo narodno zavest.

Luca (*ustopi s košarico jabolk, sede pod deblo in jih jame lupiti*).

Desenič Ni tako, kakor misliš! Grajščak Wurmberski bi te rad odvedel v Ptuj.

Veronika Z grofije Celjske torej? Nikoli, oče! Nikoli ne bo moje srce ljubilo Nemca. Odkar se spominjam, čujem vedno o krutosti celjskih knezov.

Desenič Sovraštva do njih ti sicer ne vcepljam v srce, pač pa ti svetujem, da se jih ogiblješ. (*Z roko po čelu*) Na Tabor pa sem skoro pozabil. (*ustane*).

Veronika Kaj nameravaš, oče?

Desenič Slugo moram odposlati takoj v grad.

Luca Ali naj jih pokličem, gospodar?

Desenič Ne, ne! Odidem sam do njih. (*odhaja*)

Veronika Toda ti ne odjašeš z njimi? (*ustane*)

Desenič Danes ne; bodi le brez skrbi, Veronika! (*odide*)

5. PRIZOR

Veronika, Luca,

Veronika (*zopet sede k mizi in jame presti. Naposled odneha in pozabirša na Luco, vzdihne*) Oh!

Luca (*ozrša se k nji*) Zdihujete, gospodinjica?

Veronika (*se ozre*) Kmalu bi bila pozabila, da si tukaj, Luca.

Luca Sem-li v nadlego?

Veronika Bog ne daj! Pred svojo nekdanjo dovilko vendar ne bom imela skrivnosti.

Luca To je tudi prav, a zlasti tedaj se mi zaupajte, kadar bi vas utegnulo kaj žalostiti, kakor na primer sedaj...

Veronika O, saj mi ni nič! Le tako obžalujem, ker ne morem očetu ustreči v vsem, dasi je tako nepopisno dober.

Luca Aha! Gospodar je gotovo zopet govoril o vite-zih, kaj?

Veronika (*prenaglijeno*) Samo o pravem ne! (*v zadregi*) To se pravi.....

Luca (*smeje*) Ej, ej! Kako je moja Verica zmedena. Je torej vendarle nekdo, o katerem oče niti ne sluti?

Veronika (*v zadregi*) Ne... nikar! Saj niti ne vem, kdo je in odkod je. Komaj dvakrat sva se po naključbi sešla v tem logu.

Luca (*ustane s košarico*) In vendar je že pognala ljubezen v vašem srcu?

Veronika Ljubezen? Ljubezen naj bi to bila? O, saj ni mogoče, saj bi bilo brezmiselno in brezupno.

Luca (*odhajaje*) Mladi ste še, Vera, in zato gotovo na vse to še pozabite! (*odide*)

Veronika (*tožnim nasmehom*) Oh, pozabim naj na oni hip, ko se me je dotaknila njegova desnica in je vzdrlitelo vse moje telo tajne blaženosti? (*ustane in zanika*) Nikoli več! (*odhaja zamišljena proti gozdu nato se tuintam skloni in utrga z grmo-cvetko. Mahoma obstane in posluša s pogledom proti hosti*.) Ptica je zacvilila v vejevju, zadela jo je lovčeva pušica. Oh — ali ni morda na lovu ravno on? (*se prime za srce*) On, po katerem koprnica moja duša? Oh, srce mi hoče iz prsi.

6. PRIZOR.

Veronika, Friderik.

Friderik (*Se prikaže na odru, ko izreče Veron. zadnje besede. Smejoče ji pohiti naproti ter jo nagovori veselo, ker je spoznal, kako se je zganila v sled prijetnega presenečenja*.) O, kolika sreča, da te zopet vidim, prekrasna Zagorka! (*jo prime za roko*)

Veronika (*Se ob njegovem prihodu vidno zganje in se mu hoče izviti*) Gospod!

Friderik (*proseče*) Saj ti ne storim žalega, prezala mladenka.

Veronika (*je vsa zmedena*) Oh!

Friderik Vroča nestrpnost po tebi me je silila od doma, kajti odkar sem te spoznal, hrepenim le po tvoji naklonjenosti.

Veronika (*sramežljivo*) Domov moram, gospod.

Friderik (*otošno*) Saj te nihče ne kliče; ostani tu pri meni in veruj, da te obožujem, da mi je življenje brez tebe puščobno in brez smisla.

Veronika Bojim se....

Friderik (*strastno*) Ne bojiš se me, ne, deklica. In raje reci, da tudi ti ljubiš mene in da si v tem hipu prav nikogar ne želiš zravenf ko samo mene.... (*jo objame*)

Veronika (*se mu sprva vsa blažena privije a takoj zmedena odstopi*) O, kaj je z menoj? Jaz moram domov, gospod.... K očetu moram, ki me pogreša....

Friderik (*odločno*) Pa idiva, da spoznaš kako sem ti udan, da spoznaš, kako si me očarala s svojo ljubeznjivostjo, s svojjo....

Veronika Saj ni mogoče!

Friderik Ali ne moreš verjeti, da mislim neprestano nate? Ali se me ti prav nikoli ne spominjaš, deklica?

Veronika (*naglo*) Oh, večkrat! (*v zadregi*) Ne, ne...

Friderik Da, da! Ti premišljaš tudi o meni! Oh, čemu se (*skloni se smeja k njej*) zatajuješ, ko me vendar osrečuje vsaka tvoja besedica?

Veronika (*naivno*) Kaj vam neki more koristiti moja naklonjenost, saj se posloviva danes za vselej.

Friderik (*zavzeto*) Za zselej?

Veronika V par dneh odidem iz te krajine.

Friderik (*bridko*) Ti ne ugaja več v tej rajski goščavi?

Veronika Saj ostavljam s krvavečim srcem milo domovje, vendar moram od doma, ker želi tako moj oče.

Friderik (*začuden*) A! Ti se z očetom preseliš drugam?

Veronika Ne! Oče odpošlje le mene v daljino, da me skrije celjskim velikašem.

Friderik (od presenečenja kar odstopi) Celjskim velikašem? O, zakaj neki?

Veronika (začudena) Kaj ne veste, da razgrajajo Nemci po Zagorju?

Friderik Tako!

Veronika Da! In med raznimi zlobami, ki jih uganjajo je ta, da kradejo ženske.

Friderik O-o!

Veronika In kakor čujem je mladi grof pravi lopov.

Friderik (odstopi od užaljenosti pa se zatajuje) Tvoja mržnja do grofa Celjskega je torej neizrečna?

Veronika Ne, tako ga ne sovražim, da bi ga istočasno ne opravičevala; Grof Celjski je pač mlad lehkomišeln vitez, ki ne pozna bede....

Friderik Seveda, seveda!

Veronika Ako bi prebil on le en sam dan sredi siromakov in uvidel s koliko muko si pribori vsak grižljaj, bi se njegova samopašnost gotovo izmanjšala. O, če bi ga poznala!

Friderik Je-li to tvoja iskrena želja?

Veronika Moja najtoplejša.

Friderik In vendar hočeš od tu v daljavo... oh, kako bi te pogrešal, kako bi koprnel po tebi, ki si angelj.... (jo napol objame)

Veronika (se oddalji in ozre) Nekdo prihaja. Idiva proti dvorcu. A! Moj oče je! (steče smeja se na proti očetu)

Desenič (prihaja ob palici iz dvorca.)

(Nadaljevanje sledi.)

ALEKSANDRA:

SREČANJE.

Jasne tančice od solca poslane
sive oblake so hipno prodrle.
Vzdihmile so mi po duši nastlane
sanje pomladi, že zdavnaj umrle.

Najina pota šta spet se strnila —
blažena misel te je poljubila...
Srce pa tvoje me ni občutilo
ni me še tvoje oko zaslutilo!

Jasne tančice so megle zastrle
v kelihe sladke mi sanje zaprle....

IDRIJČANKA.

O ŽENSKI VOLILNI PRAVICI.

Gotovo je še marsikateri v spominu, kar so svoj čas objavljali časopisi o razpravljanju v rimski zbornici glede ženske volilne pravice! Čitale smo, da je glasevanje v bistvu izpadlo nam v prilog. Le v vprašanju ali naj se priznava volilna pravica tudi «nečastnemu» ženstvu, so šla mnenja na dvoje! —

V novem državnozbornem zasedanju pod novim ministerstvom pa ni bilo govora o volilni pravici in zadeva je zaspala! —

Stara, zloglasna Avstrija je priznala ženski aktivno volilno pravico vsaj v občinskem zastopu. Slavna, svobodomiseln Italija ji pa odreka še to trohico pravice!

In zakaj tako?

Bržkone le zato, ker se ženstvo samo ne vnema, ne zgane, ker glavni zagovornik v zbornici ni čul ne odmeva svojega glasu, ne odobravanja za svoje prizadevanje iz naših vrst.

Pač se sliši čestokrat vzdihovanje in tarnanje od priproste, kakor izobražene ženske: kako, da nima sama nikakega ugleda pri oblastih ter da tudi nič ne opravi brez moške pomoči, da jo malovvažujejo pri sklepanju kupčijskih ali obrtniških pogodb, da jo odrivajo iz javnih služb, samovoljno in nekaznjeno

izrabljajo, onečaščajo, potem pa prepuščajo sramoti in pehajo v pogibelj i. t. d., i. t. d.

In vzrok temu?

Kdo je skoval in kuje državne zakone? Kdo sestavlja in prikraja vse postavne določbe pred vsem moškemu v prilog? Kdo obvladuje javno mnenje? Kdo stavi sebe vedno v ospredje in si jemlje neovirano vse prdnosti in prostosti?

Moški, moški, volilec in izvoljenec!

Edino on ima glas in sedež v državnih, deželnih in občinskih zborih, kjer sestavljajo, sklepajo, določajo in predpisujejo paragrafe po svoji volji in želji: ravnati po njih pa sta dolžna mož in žena, a poslednja se mora pokoriti seveda brez ugovora.

Da je to krivično, izprevidevajo počasi pošteni moški (a ti niso v večini!) ter povzdignejo od časa do časa svoj glas proti temu, prezadevaje si, odpomoči tej krivici, a to vedno brez pravega razmaha, brez učinkovite odločnosti. (Včasih imajo pa taki poskusi tudi skrite politične razloge —!).

In zopet zakaj tako?

Ker se žena sama premalo, ali celo nič ne zaveda svojega poniževalnega položaja napram moškemu, ker

ni prežeta od misli in zavesti vzvišenega svojega poslanstva kot mati in vzgojiteljica bodočih rodov ter svoje vrednosti sploh; in zato često niti ne podpira poštenega moža v stremljenju odpraviti to kričečo krivico, še manj pa, da bi se sama potegovala zato.

Dokler se naše žemstvo ne vzdrami in samo ne spusti v bardo za svoje človeške pravice po vzgledu žensk v drugih državah, ne bo nehalo nje vzdihovanje, tarnanje, tlačanstvo!

Zategadelj spodbujajmo se med seboj, vzdramimo se iz brezbriznosti, ki nam mori duha in v kateri odreveneva čustvo jasne razsodnosti napram vsečloveškim pravicam!

Zainteresirajmo merodajne kroge, pred vsem naše poslance!

Potem se morda vendar tudi nam posreči, da si priborimo to, kar so si izvojevale ženske v Nemški Avstriji, Norvegiji, Švicij in drugih državah, namreč, da je žena tudi na volišču istovredna, kakor mož. Tako ji bo smogočeno s časom poseči v državno kolesje in ga sukati tudi ženski v zaščito in dobrobit.

V to svrhu pozivljam vse narodno zavedno žemstvo toliko ono izobrazeno, kolikor neizsolano, da povzdigne energično svoj glas in razodene v tem našem primorskem glasilu, v neplašni in korajžni «Jadranci» vse svoje nazore, sklepe in namere! Da, ženstvo! Urno na noge, brzo v korak za svoje pravice! —

I. M.

DUHOVNIŠKI CELIBAT; POSTNA POSTAVA.

(Nadaljevanje.)

Ali je mogoče držati celibat?

Mnogokrat se sliši, da celibata ni mogoče držati in mnogo je ljudi, ki odločno zanikujejo, da bi bilo mogoče živeti v duhu celibata. Tem nasproti trdijo zagovorniki celibata, da je vsekako mogoče živeti v duhu celibata, torej v popolnem devištvu, in v potrdilo tega kažejo na razne svetnike, o katerih je dokazano, da so vse dni živeli v duhu celibata, da so si vse življenje ohranili krstno nedolžnost. Kar je bilo mogoče tem, je mogoče vsakemu drugemu, pravijo.

Kaj je torej res? Ali je mogoče živeti v duhu celibata t. j. deviško vse življenje? Poprej eno drugo vprašanje? Ali je mogoče živeti nekaj časa samo ob kruhu in vodi? Vsekako je mogoče. Če bi pa vprašali: Ali je «lahko» živeti samo ob kruhu in vodi več časa, dan za dnevom, leto za letom? bi odgovoril vsak: Ni lahko, temveč zelo, zelo je hudo in težko. Tako dobimo pošten in resničen odgovor tudi na prvo vprašanje. Mogoče je živeti v duhu celibata, seveda je mogoče, toda lahko ni, marveč «silno, silno težavno». Kdor hoče živeti v duhu celibata, mu je treba močnega duha, velike odločnosti, silnega samozatajevanja in pa — precej hladne, mrtve krvi. Slaboten, malokrven fant bo na splošno veliko lažje živel deviško, kakor pa krepak, polnokrven, zdrav mladenič. Za nobenega in lahko, za oba je težko, a za enega težje, kot za drugega.

Ker mora vsak človek delati in skrbeti za svoje zveličanje, pride v prvi vrsti v poštev, da si izbere tisto pot zveličanja, ki je «lažja» in ne tiste, ki je samo «mogoča». To je nujna zahteva modrosti.

Ker pa mora mladenič, ki se hoče posvetiti duhovskemu stanu, sprejeti dolžnost, da bo živel do konca življenja v devištvu, bi mu tudi moralo biti popolnoma jasno, da gre na najtežjo pot zveličanja. In zato bi moral biti «gotov», da mu ne bo samo mogoče, ampak, da bo tudi res živel v duhu celibata. Spolni nagon ali poželenje ne ugasne v človeku, vsaj popolnoma ne, do pozne starosti. Zategadelj, kdor hoče postati duhovnik, mora biti prepričan, da bo ta naravni nagon odločno krotil do konca življenja. Seveda je res in se mora zavedati, da mu je božja pomoč in milost neobhodno potrebna, saj brez milosti božje ne moremo storiti nič zasluznega za nebesa, toda od svoje strani mora biti

popolnoma prepričan, da bo z vsemi močmi krotil to naravno nagnjenje v sebi. Kdor postane duhovnik, stopi v odkrit in dolgoleten boj z najstrašnejšim sovražnikom svojega zveličanja, s svojim lastnim poželenjem, ki ima svoj vir in sedež v naravnem spolnem nagonu. Kdor torej «ni gotov», da premaga tega svojega sovražnika, je edino pametno, da se izogne boju. Morder, prebrisan in vesten vojskovodja se vedno izogne bitki, če ni gotov, da zmaga. Duhovnik se ne sme niti za trenutek prepustiti poželenju, se ne sme udati niti eni poželjivi misli. Ali ni torej neobhodno potrebno, da človek prej premisli temeljito, ali je za duhovniški stan sposoben ali ne? Mladič bi moral ne 99 krat, ampak 99 stokrat dobro premisliti in prevdariti, preden se odloči za duhovniški stan. Kako strašno odgovornost si torej nakopujejo vsi tisti, ki koga silijo za duhovnika, oziroma ga kar meni nič tebi nič dolčijo za duhovnika. No, veliko jih je bilo, ki so to delali v dobri veri misleč, da storijo s tem veliko bogoljubno in za nebesa zaslužno delo. Tako so mislili in še mislijo zlasti dobri starši. A to je zmeta! Starši ne smejo «siliti» svojega sina za duhovnika, ker s tem ga ne osrečijo, temveč onesrečijo na duši in telesu. Kdor s silo in pritiskom spravi koga v duhovniški stan, ne naredi s tem veselja Bogu, ampak hudiču. Gotovo se hudič ne veseli ničesar bolj, kot prisiljenega in nezadovoljnega duhovnika Pomislite! Duša vsakega posameznega človeka je vredna več, kot ves svet. To pričajo Kristusove besede: «Kaj pomaga človeku, če pridobi ves svet, če pa škodo trpi na svoji duši?» To je eno! Drugo je pa to: Vsak smrtni greh je neskončno, strašno razžaljenje božje, a najstrašnejši greh je nevera, božji rop ali sakrilegij: «Kdor nevredno je in pije (namreč presveti sakrament), si sodbo je in pijt», se glasijo strašne besede sv. Pavla. In največ božjih ropov se zgodi ravno na oltarju. To je tako neizpodbitna resnica, da bi morali škofje o tem najresnejše razmišljati. A vseh teh božjih ropov je skoro izključno kriv ravno celibat!

Če dušni pastir opazi ali zve, da starši silijo svojega sina v duhovniški stan, bi moral to takoj naznani škofu, da dotičnega ne pripusti k mašniškemu posvečenju in da le-ta naznani staršem in jih v tem oziru poduči. A često se godi ravno nasprotno! Duhovnik

sam pomaga staršem pri njihovem delu in prizadevanju, da spravijo sina v duhovniški stan, in mnogokrat celo tak duhovnik, ki sam s seboj ni preveč zadovoljen.

Seveda, starši smejo dati sina šolat z namenom, da bi ta postal duhovnik. Toda takrat starši prav nič ne vedo, ali bo sin sploh imel neobhodno potrebne lastnosti za duhovnika in lastno veselje in nagnjenje do duhovniškega stanu. Zato pa pozneje ne smejo nanj pritiskati, da bi izpolnil ta njihov namen, temveč mu morajo pustiti popolno prostost, in četudi ne bi maral izpolniti njihovega namena, mu morajo vseeno ohraniti nezmanjšano svojo dobrohotnost in ljubezen.

Kdor naj postane duhovnik v smislu sedanjih cerkvenih zahtev, mora «sam» imeti veliko uagnjenje do duhovniškega stanu, mora imeti veliko ljubezen in gorečnost do Boga, veliko ljubezen do neumrjočih duš in mora čutiti veliko odtujenje od sveta in vseh njegovih vabljivih in minljivih lepote in prijetnosti, zlasti in pred vsem pa «mora» čutiti popolno odvrtnost od žensk, mora imeti največji stud zlasti do vsake nesramežljive misli in mora biti prešinjen «s pravim apostolskim duhom», to se pravi, mora edino s tem namenom vstopiti v duhovniški stan, da bo kot duhovnik živel in trpel edino za zveličanje svoje in drugih. Kdor ima postranske namene, češ, da bo v duhovniškem stanu najudobnejše živel, «mirno in brezskrbno», kakor se navadno misli, se strahovito moti in tak naj gre rajše za najnavadnejšega rokodelca, kot za duhovnika. Duhovniki bi morali biti naravnost «sveti». Božje besede: «Sveti bodite, kakor sem jaz svet», se sicer tičejo vseh kristjanov, a brezdvomno najprej duhovnikov. Toda koliko je duhovnikov, ki imajo prav malo resnično duhovniškega duha!

Le z veliko težavo, površnostjo in malomarnostjo opravljajo še celo predpisane molitve, brevir, druga cerkvena opravila in dušnopastirske dolžnosti izvršujejo nemarno, mlačno in z nevoljo in, v kolikor morajo, Zakaaj vse to? Manjka svetosti, manjka poklica in pravega veselja do duhovniškega stanu. A da vse to manjka, da niso duhovniki splošno sveti, kakor bi morali biti, «je temu kriv samo celibat». Saj vidimo koliko svetnih zakonskih ljudi je pobožnejših in nepriemerno svetejših od mnogo duhovnikov.

A ne samo kdor ni gotov, ampak že kdor «dvomi» in se «boji», ali bo mogel izpolnjevati vse duhovniške dolžnosti kakor jih zahteva Cerkev od duhovnika, goreče in natančno, zlasti če dvomi, ali bo mogel živeti popolnoma v duhu celibata ta naj ne gre in tudi ne sme iti za duhovnika. Zato je treba gotovosti, absolutne gotovosti. Če pa bi kdo mislil ugovarjati, češ da je absolutna gotovost nemogoča, *potem pa je Cerkev dolžna odpraviti prisiljeni celibat!*

To je bilo treba enkrat odkrito povedati ljudem, da ne bodo hodili tako tjavendan kakor z zavezanimi očmi v duhovniški stan, toliko bolj pa, da ne bodo vanj s silo prigovarjali ali naravnost silili, kakor se to godi tako zelo pogosto. Le brez skrbi! Nezadovoljnih in nesrečnih duhovnikov Bog noče in ne potrebuje, kogar pa Bog hoče imeti za duhovnika, mu ne uteče.

Duhovniški stan je po obstoječih cerkvenih disciplinarnih predpisih silno težak stan, zato pa tudi ni kdorkoli zanj. Imeti mora zares posebno zvanje od

Boga, ne pa od raznih zavodov in staršev in sorodnikov in takih, ki imajo pri tem sebične namene in ki bi mogli o tem in onem duhovniku povsem opravičeno reči, kakor piše prelat dr. Scheicher: «Kateri je «za nas» duhovnik postal».

Duhovnik naj bo!

«Tega bomo dali študirati za duhovnika!» Tako skleneta oče in mati mnogokrat ravno na prigovarjanje domačega dušnega pastirja, največkrat pa katerega duhovnika-strica ali drugače sorodnika.

«Vidiš, kako bo lepo! Te bomo dali v šolo in se boš učil za «gospoda». Nič ti ne bo treba hoditi po umazani štali in vse življenje, garati kakor črna živina. Gospod boš, vsaki dan doš jedel meso in ničesar ti ne bo manjkalo. Ej, kako lepo bo za-te!»

In fantič reče: «Da!» —

«Drugi mesec te že popeljem v mesto, da boš hodil v šolo. Nič več ti ne bo treba letati za kravami. Ko boš velik, boš pa gospod, tak, kakor si ga videl danes v cerkvi.»

In fantič reče: «Da!» —

«Si videl, kako lepo je v «farovžu»? Vidiš, tako boš imel tudi ti, ko postaneš gospod. Vsaki dan boš dobro jedel in pil, denarja boš imel polno in nič ti ne bo treba delati. Kako lepo bo, kaj ne?»

In fantič reče: «Da!» —

Tako in slično gre potem naprej dan na dan. Taka je najbolj navadno prva in nadaljna «apostolska» priprava za duhovniški poklic.

Tako se je dogajalo stoletja sem in se še vedno dogaja. Kar za duhovnika dajo študirati kakega 7-10 letnega paglavca, kakor da bi se mu poznalo na nosu, da je od Boga namenjen za duhovnika! Seveda, ljudstvo na splošno nima pravega pojma o *apostolstvu* duhovništva, pač pa zmotljivo gleda bolj le na gmočno stran duhovniškega stanu. Škofje naj bi pogosto odločneje in strožje poučili ljudstvo o edino pravem namenu duhovništva in da je pregrešno nasilstvo proti človeški prosti volji koga že v naprej določati za duhovnika. Če Bog sam spoštuje v vsem in povsod človekovo prostovolje, tem bolj bi jo morali spoštovati vsi posebno v tako važni reči, kakor je zahteva vednega devišstva in to od življenjapolnih in neizkušenih mladeničev. —

Kmalu spravijo fanta v ta ali oni škofovski zavod, ki je ustanovljen z namenom, da preskrbuje mladi naraščaj duhovskega stanu. V prošnji za vsprejem v zavod že mora fant navadno obljubiti, da se pozneje posveti duhovniškemu stanu. Potem mora vedno slišati od domačih in od domače okolice, da študira za duhovnika, naj mu je prav ali ne. Tudi škof, kadar obišče zavod, navadno poudarja, da so gojenci določeni za duhovniški stan in da naj vsled tega imajo vedno pred očmi svojo obljubo. Koliko je potem takih, ki nimajo veselja in nagnjenja do duhovniškega stanu, ki pa tu li nimajo dovolj poguma in odločnosti in tudi ne možnosti, da bi se otresli vsestranskih ozirov in bi se ob danem času odločili za kateri drugi poklic. Nevoljni in čemerni vstopijo v bogoslovno semenišče, tam se udajo v svojo usodo in tako postanejo slednjič, duhovniki popolnoma proti svoji notranji volji.

Po tej poti so premnogi postali duhovniki. Zato «ni prav nič res», da ni nihče prisiljen iti za duhovnika. Seveda ne silijo nobenega ravno s palico ali tako,

kakor sili država k vojakom. Če se pa kdo izmed takih, ki so se na tak način «pripravljali» za duhovniški stan, odloči za kam drugam, sliši često od vseh strani: «Ti lump, ti!» In zapuščen je od vseh onih, ki so ga prej podpirali.

Z vednostjo tistih, ki so od škófov postavljeni, da pripravljajo mladeniče za duhovniški stan, gredo mnogi le prisiljeno k mašniškemu posvečenju ali pa sploh nimajo potrebnih in pravih svojstev in lastnosti za duhovnike. Samo en vzgled temu v potrdilo! O nekem mladeniču, ki je prišel v bogoslovno seme-

nišče, so vedeli pozitivno lahko vsi profesorji, da je bil prisiljen vstopiti v semenišče od svojega strica-duhovnika proti svoji lastni volji. To so vedeli, ker je to sam povedal spiritualu in vsakemu, ki ga je o tem vprašal. Vodstvo bi ga torej moralo nemudoma odpustiti. Tega ni storilo. Še le po skoro poldrugoletnem bivanju v semenišču, ga je sam zapustil prelomivši vse ožire. Če ne bi bil tega storil, bi gotovo bil pozneje nezadovoljen in nesrečen duhovnik.

Nadaljevanje sledi.

ROSANDRA:

LJUBEZEN DO RODNE GRUDE.

(Francoski sp. Jean Regnier)

Ko so med svetovno vojno Nemci vdrli in opustošili Artois, je moral oče Varneck, kakor vsi drugi oditi iz rojstnega kraja.

Zgubanega obraza, trdih starih kosti, sklonjen pod težo mnogih let in tisočero skrbi, je bil oče Varneck celo svoje dolgo življenje preživel na svoji rodni grudi. — posebno še odkar je vžival trdo zaslužen penzijo rudokopa. — Ni bilo obširno njegovo posestviče: mala hišica, vrt in malo vinograda v bližini trga Vimy. —

Hudo ga je zadela zapoved, da mora zapustiti svojo domačijo. — da mora pobegniti pred kletim sovražnikom. — Početkoma se mu je ukaz dozdeval nemogoč, smešen in da se prepriča, da je le navidežno zapovedan odhod, je šel k častniku, ki je poveljeval evakuaciji. —

«Zakaj naj bi pač morali odtod, stoltnik moj?» —

«V vašo korist je. — radi vaše boljše varnosti, mogoče da «Boche» (Francozi tako zovejo Nemce) trg Vimy bombardira in uniči, požge. — — — Morda že jutri, se je glasil stoltnikov brezupen odgovor. —

«Ah, ta moja hišica, moj vrt. — moj vinograd! — — — Ubogi mi!» je stokal oče Varneck. —

Glas se mu je tresel in povzdignil je roke k neusmiljenemu nebu. — Častnik pa, da ga hitreje prepriča o potrebi odhoda, mu je končno še rekel:

«To je pač vojna in povelja se mora slušati.»

Oče Varneck je molče odšel. — Ko je bilo treba oditi, je še zadnje trenutke begal po hiši in po vrtu. — drsal je s svojimi težkimi čevlji iz kota v kot, zrl kos za kosom. — rastlino vsako, vsako drevesce, vsako trto, kot da si jih hoče vtisniti v spomin za vselej, kot da jemlje slovo od svojih dragih. —

Konečno je zavil svojih malo cap in drugih potrebščin v culico ter vstopil na prag pa čakal, kedaj bo dano znamenje odhoda. — Moral je pomagati, da se je skobacal na tovorni ovtomobil, ki ga je imel odpeljati daleč od rodne grude. — v varno notranjščino dežele. —

Slab in bled je sedel nepremično sklonjen v se. — drugi begunci so ga sočutno izpraševali:

«Kaj vam je pač. — ste li bolni ali pa vas tako tare žalost odhoda?»

On ni odgovarjal. — molčal je in molčal.

Oče Varneck se je odločil, da se ustavi v mestu Rouen; tu se je nastanil v petnastropni hiši visoko gori pod streho, v mali sobici. —

Okno njegove podstrešne sobice mu je dovoljevalo le razgled na dimnike in stare strehe. — A on se je vsedel k temu oknu in presedel tam od jutra do večera, gledal oblake in sanjal. — Živel je revno od svoje male pokojnine rudokopa in od begunske podpore. —

Vratarici se je priljubil tihi, mirni samotni stanovalec in dobrotno mu je večkrat opomnila:

«Če bodeš tako cele dneve presedel doma zaprti, bodeš še zbobeli. — Pojdite, ogledajte si mesto, okoličo, da se malo razvedrite, da vam hitreje mine čas!» —

Le skomignil je v odgovor z glavo, kot da noče slišati in slednjč ga je i ona pustila v miru. — Saj ni bilo ravno težavno in sitno streči mu, nikdar se ni pritoževal, nikdar ničesar grajal. — vse mu je bilo prav in dobro. — vsaka jed ga je zadovoljila, tudi postelja mu ni bila pretrda. —

«Ta je pač že od starosti malo bebast», je rekla o njem vratarica, če se je kdo zanimal. — On pa ni govoril in zdelo se je skoraj, da niti ne misli. —

Ali — dobra kuma se je motila; oče Varneck je jedel in počival in molčal kot kak stroj še starimi, trudnimi kolesi le zato, ker je bil v duhu še vedno v svoji mali hišici, v bližini trga Vimy. — Tamkaj je živel njegov duh še vedno. — Domišljija je bila njegovo kraljestvo, v katerem je začarano živel naprej, kot da živi na rojstni zemlji. —

Vkljub revnemu podstrešju je oče Varneck gledal v oblakih svoj vrt, svoj vinograd. — v sanjah je čutil zrak domačih trat in se pogovarjal s sosedi. —

Trajale so njegove sanje ves čas vojne do premirja. — —

Ko je bilo le-tò sklenjeno se mu je porodila želja, da se povrne zopet v rojstni kraj. — In hipoma se je tudi pripravil za odhod. —

Vratarica se je skoraj ustrašila, ko ga je zagledala pred svojo ložo, pripravljenega, da odpotuje. — Obul je bil svoje težke škornje in obkovanu palico je držal v roki za spreniljevalko. —

Potem pa ga je smeje še vprašala:

«Kam pa vendar, oče Varneck, tako opravljeni?» —

«Ah, na rodno grudo vendar...» je odvrnil.

Vzel je palico in mirno opirajoč se, odpotoval.

Na ulici je skušal spoznati pravo smer, ali bilo ni ravno lahko. — saj ni nitj malo poznal mesta, kjer je preživel kar več let v podstrešni sobici. — Neštevi-

ikokrat je moral spraševati po pravi poti v rojstni kraj, — in — potovati je moral le peš, — saj železnica še ni bila popravljena. — Bal se sicer ni ne gladi, ne orožnikov, saj je imel s svojimi begunskimi dokumenti tudi še denarja v svoji denarnici.

Začetkoma se mu je potovanje zdelo dokaj prijetno. — Upanje, da kmalu pride do cilja ga je spodbujalo k hitrici, kakor dober veter ladjo. — Vesel je bil in stare popevke so mu prihajale v spomin. — Ustavljaj se je le v potrebi, da se otreplje prahu ali blata, ali da prespi noč v kaki občestni gostilni. —

Pot je bila dolga in slednjič se ga je jela pollaščati trudnost. — Večkrat in zmeraj dalje časa je moral počivati. — Ko je zapustil mesto Amiens je sopel in sopihal, — a ko je pri Albert in Arras začel spoznavati opustošene kraje, mu je groza sedla na rame in mu šibila trde noge. —

Kaka obupna pokrajina! — Gola polja, nikjer nobenega drevesa. — vse prekrižano s strelnimi jarki, — prepreženo vse z žičnimi ograjami, — razstreljene preluknjane hiše brez oken in streh, — in nikjer žive duše, vse izumrlo. — Kdo bi si bil pač že upal vrniti se? —

Kot vrhunec vse nesreče in groze pa je še padal droben leden dež, — vihar prvih pomladnih dni je slabil in mučil starega očeta Varnecka, vračajočega se v domači kraj. — Moral se je boriti proti nasprotovalnemu hudemu vetru, pustiti, da ga je močil gost dež, — in nikjer ni bilo več zavetja, da bi se spočil, ter posušil svojo obleko.

Kako je pač imel moč, da je prehodil porušeni Arras, — kdo ga je vodil med razvalinami in naseja-

nim neeksplozivnim strelivu? — Le njegova trdna volja, da zazre zopet rojstni kraj, svojo rodno grudo, mu je bila zvezda-vodnica, ki ga je varno peljala med vse nesrečo in opustošenjem. — Skoraj ni mogel niti več prestopati, ko je slednjič vendarle zagledal Vimy. —

Noč je razgrinjala svoj temni plašč čez obupno golo pokrajino. — Le s trudom je oče Varneck razločeval razvaline rojstnega kraja. — Ali — spoznal je hitro razvaline njegove male hiše, — kup kamenja in tramov že trhlih, vseh ožganih. — Njegovega vrta, njegovega vinograda in bilo več, — vse je zapadlo nenasitnemu divjemu sovražniku.

Oče Varneck je obstal kot kip, presenečen, vničen od prizora vojnih posledic. — Dolgo časa je zrl, nemo in nepremično — v tamen kup vsega svojega najdražjega, — strmjel je v podrtine in v duhu zazrl še enkrat svojo belo hišico, svoj dragi vrt, svoj lep vinograd, kaki so bili, ko je on moral na tovorni avtomobil reven begumec, pregnan iz rodne grude.

Potem pa se je, — vtrujen od dolge poti, vničen od pretresljivega pogleda na svoj razrušeni dom, — zgrudil na rodna tla, ter s silo zatisnil oči, da ne gleda več te groze.

Čez nekoliko dni je nadziratelj razvalin, ki je poveljeval oddelku za odstranjevanje raztrelnine, zagledal na kupu razvalin počivajočega starčka.

Zleknjen je ležal na hrbtu, roki je imel prekrižani na prsih, oči zaprte. — Zdelo se je da spi. — Nadziratelj se ga je dotaknil. — **Bi je trd in mrzel. — Mrlič!** — Ljubezen do rodne grude, katero so mu opustošili sovražniki, je usmrtila očeta Varnecka!

MARICA STEPANČIČEVA:

IZPREHOD PO SKANDINAVIJI.

(Nadaljevanje).

Stokholm, te takozvane severne Benetke, so z ozirom na svoje sanjave parke in mojsterske stavbe, kakor z ozirom na obilico razkošnih izložb kraj prostih ulic, mnogo sijajnejše, nego Južne. Stokholm je na severu to, kar je Carigrad v orijentu. V njem zaslediš odlomek kršnega Dubrovnika, odrezek ponosne Prage, perišče zgodovinskih Aten in aškre hrupnega Berlina.

Neveš kaj naj bi občudoval v njem najprej in najbolj. Pogled ti bega ko začaran po Mälarskem jezeru, ki je razlito okolo mesta, liki drhteče živo srebro, ko da hoče pripomoči k poveljevanju divote, ko da hoče izsiliti iz človeške duše tem slajši slavošpev. Pogled ti drvi preko tisočbarvnega mozaika nedoglednih cest, veličastnih mostov, ponositih kipov in nebrojnih polotočičev, ki se zde, da si podajajo roko, liki kalobar razigranih otrok. Neveš komu n čemu bi poklonil prvenstvo čara, ali slikovitosti Baltiškega obrežja in svežosti bajnih gajev, ki stoje tamkaj zamišljeni, ko začarani drevosadi ali zgodovinskih znamenitostim, ki so raztresene preko mesta in pod oboki muzejev, onih muzejev, ki so prav za prav nedotaknjeni dokumenti človeškega bistva v Skandinaviji.

Povsod zaslediš novo mičnost, povsod vzbuja švedska prestolnica, tvojo pozornost. Stockholm je

zelo star, ako uvažujemo tudi dobo, ko so tvorila njegova prva poslopja jedva drobno selo. Ali do mesta je zaslovela ta naselbinica pravzaprav l. 1255. Obsegala je takrat seveda le dandenašnje staro mesto (gamba staden), ki se širi na skoro najvišjem izmed mälarskih otokov.

Svoje ime je zadobilo mesto iz dvojnih besed: «Stock in Holm». Prva znači v švedščini «tekočo vodo, druga pomenja otok».

To je tudi res docela primerno ime, akopram se ne razprostira dandenašnji Stockholm le na enem, marveč na množici otokov in polotokov. Prav zategadelj je njegova prelest manjlivejša, baš zato je njegovo prirodno in umetniško razkošje veličastnejše, le zato ima njegov čar privlačujoč vpliv. Dočim ga obliva Baltiško valovanje na vzhodni, ga objemlje Mälarsko jezero na zahodni strani.

Mälara, čegar obrežje je bilo nasipljeno že v predzgodovinski dobi, je zelo obsežna; 1150 qkm. merl in nad tisoč otokov se dviga iz njega globeli, iz one globeli, ki se iz nje zreali cela skupina stolpičev in kupelj in balkončkov. In kako čudovito-zala je lega tega mesta! Saj oddaja slehernemu opazovalcu izrazito divoto, naj se oddaljuje od njegove obale s čolnom po Baltu ali Mälari, ali naj ga občuduje z razglednih gričev. Ko pa se človek šeta po čarobnih

vrtovih, bi najrajše plosnil z otroško naivnostjo dlan ob dlan ob pogledu na gostovejnate javorje in lipe in poldrugi meter visoke hortenzije in fuksije, čegar balsamična dišava te spremlja še dolgo, ko da se je njihov vonj zaril v tvojo polt... A okoli tega, s 350.000 prebivalci nagnečenega mesta vse vrši, žubori in šepče svoj skrivnosten pomenek toliko vodni zefir in srebrno valuckanje, kolikor ta gosta gruča tujcev in domačinov, ki jih srečavaš ali dotekaš. Pravljiški sijaj te obdaja zlasti, ako se mudiš v tej skandinavski zakladnici od poletnem času, ko tekmuje na obzorju odsev polnočnega solnca s srebrno mesečino ter se razgrinja sanjavi soj nad onemelo nočjo, nad utihlimi poslopji, nad pomirjenimi ulicami, nad šelestenjem morskoga in jezerskega valovja.

Glavno mesto Švedske nosi po pravici pridevek «najlepše mesto», vendar to najbolj po zaslugi zadnjega stoletja.

V prejšnji dobi, ko so bila poslopja po večini lesena, kakor so po vseh manjših skandinavskih mestih in vaseh še dandanes, je moralo mestece mnogo pretrpeti vsled požara. Vsled tega se sicer podvzetni Stockholm-ni povspel do prestolnice preje nego s 17. stoletjem.

Svojemu kasnejemu blagostanju in brzemu naraščanju mora Stockholm, kakor vse Švedska vobče, pevati zahvalo kraljevski rodovini Vasa. L. 1523. je odlični član te knežje rodovine, Gustav Vasa — ki je bil ravnokar izvoljen kraljem — obiskal Stockholm z vsem svojim spremstvom. (Ta obisk je čudovito milo ovekovečil skandinavski umetnik Carl Larsson v sliki, ki jo hrani narodnopisni muzej (National Museet) v Stockholmu in v fresco sliki, ki zalša Gustavovo grobnico v uppsalski katedrali).

Prijazno mestece je baje prizadelo v mladem in stremljivem vladarju tak utis, da je sklemil posvetiti mu vso pozornost. On sam je ustanovil celo vrsto trdnjav in s lem priklopil mestu docela drugačno lice. Da je pa zavrvelo tako urno delavno življenje v tem mestu, je pripomoglo podjetno ljudstvo iz bližnje in daljne okolice, ki se je naseljevalo vanj kar trumoma. Spočetka je obstajalo to meščanstvo iz nižjih slojev, poljedelcev in rokodelcev ali kmalu zatem je postalo ona mikavna točka, na katero je mežikala vsa dežela in si je tvorila v doglednem času torišče ne le večjih trgovcev, ampak najslavitejšega plemstva.

Na ta način so izginjala ali vsaj ostajala v ozadju skromnejša domovja. Saj se je zdelo, da bogataške obitelji: Oxenstierna, De la Gardie, Vrangell, Sture, Bonde i. dr. tekmujejo namenoma med seboj, katera bi pripomogla z lepšim stavbarstvom čimveč proslaviti svojo rodovino ter okinčati ono mesto, ki ga nadcenjuje že kralj sam.

Le 1697 je nastal v staromestnih tesnih uličicah zopet požar, ki ni prizanesel niti trdni graščini ter jo vpepelil docela. Zgodilo se je to ravno ob času, ko je kralj Karol XI. ležal na mrtvaškem odru, (Prizor te nesreče, oziroma preplašenost knežjih beguncev je kaj naravno naslikal domači umetnik I. F. Höckert, čegar original visi v National Museet).

Na razvalinah pogorišča so sicer takoj začeli z zidavo nove kraljevske palače, oziroma dosedanega dvora, ki je bil popolnoma dovršen še le v 18. sto-

letju za vlado Karola XII. — Ta mojsterska stavba, ki ti ponuja na ogled par razkošno-opravljenih soban, je baje najveličastnejša na zemeljski celini. Vsled neprestanih nezgod ni ostalo Stockholmu ravna premnogo znakov srednjeveške dobe, vendar kar se je še povspelo do sedanjosti, bodisi one ozke uličice v starem mestu, bodisi slikoviti slog starinskih poslopij z zanimivimi portali, nikakor ne kazijo lepote mesta, ampak ga celò povelečujejo v njegovi zgodovini. Prav za prav se porajajo novi spomini na čudoviti razvoj Švedske ob slehernem koraku. To zlasti na Stortorget-u (Stari tržič), na katerem so se odigravali najgrozovitejši prizori, ki jih je naročal danski kralj Kristijan s pridevkom Tiran l. 1520. (Južni del Skandinavije je bil namreč tedaj v oblasti Dancev, ki so že l. 800 tvorili lastno državo). Kristijan Tiran jz mučil neusmiljeno one mogočne skandinavske državljane, ki se niso ravnali natančno po njegovih pretirano-strogih predpisih. Sramotilni drog (Kopparmatte), verige in razno orodje, s katerimi je velel trpinčiti narodne mučenike — najzadnjega med temi žensko Magdaleno Rudenschiöld — hrani Nordiska Museet.

V Stockholmu je tudi vse polno krasnih pripodobnih skupin in uramornatih stebrov, ki poleg ponositih kipov, predočujočih zaslužne vojskovodje, državljane in veleume, kinčajo v prijazni potezi mestne vrtove, trge in veže javnih palač in cerkva.

Najvažnejša palača iz 17. stoletja je takozvani Riddarhuset (vitezki dom), ki je zidan v baročnem slogu ter spada tudi med najkrasnejše palače cele metropole.

Otok, na katerem stoji Riddarhuset, je združen potom mosta z drugim otokom, to je z Riddarholmen (vitezki otok). Na njem se dviga spomenik Birger Jarl-a, to je pravega ustanovitelja stockholmskega mesta. Razen cele kope odličnih, javnih in zasebnih poslojij, se razprostira na tem otoku cerkev Riddarholmskyrkan, ki je pravcato švedsko vsebozišče in slavna grobnica najvišjega švedskega plemstva. V njenih rakvah so uvrščeni kameniti sarkofagi, v katerih počivajo maziljena trupla kraljev in kraljic in slovitih vojskovodij. Cerkev je jako stara in ima železen zvonik; cerkev je dal postaviti kralj Magnus Laduläs l. 1280 ter jo poklonil v dar takozvanim sivim menihom (Grämunkel), radi česar se zove otok tudi Grämunkelholmen. Značilen je v tem svetišču skoro docela izgubljeni napis, ki je pod nekim obokom: Nesrečo Švedske so in bodo provzročali le šesteri činitelji: «Samopašnost, potuhnjenost, zaničevanje zakonov, brezbriznost za splošni dobrobit, trmasta zavist napram domačinom in nepremišljena zaupljivost v tujca!».

Z ozirom na cerkve naj omenim mimogrede, da stoji najstarejša v starem mestu. Zato se tudi imenuje Storkyrkan in obstaja iz l. 1260. Znamenita pa je že zato, ker so bili v njej kronani švedski vladarji iz zadnjega stoletja.

Staro mesto (gämlastaden), ki leži med dvema mostovoma ti nudi vse polno znamenitosti. Zato se rad mudiš po njem delj časa in gotovo pozabiš, da so nekje blizu prostrani trgi, senčni gaji in srebrna Mälara. To svojo prevaro zapaziš kakorhitrostopiš v najožjo ulico, ki je ob strani. Ta tlakovana steza te

zvodi po strmini navzdol ter te kmalu razvedri s prekrasnim razgledom po jezeru. Iz te uličice pa ne dospeš le na prijazno obalo, ampak kreneš lahko na nasprotno obrežje in sicer ali preko mostu ali s parnikom. In tako si za minuto kasneje na drugem trgu med gnječó čivkajočih branjev, ki te bodo zanimala po svoji govorici, tipu in noši.

Trg, na katerem se pa združuje vse, kar je v Stockholmu ukusnega, umetniškega, bogatinskega in zabavnega, se imenuje Adolfov trg. Na njem so z najzalgo stukaturo in s stebriči okinčane palače, ki povečini niso drugega ko razkošni hoteli.

Nedaleč od Kungl. Dramatiska Teatern (kralj dramsko gledišče), ki je baje najelegantnejše v Evropi, se dviga godbena akademija, ki te dovede po najkrajši poti v Humlegården (hmeljni vrst.). V le-tem se seznaniš namreč z dvema spomenikoma. Eden izmed obeh je posvečen domačinu naravoslovcu Karol-u pl. Linné, ki je sestavil s Celijem stostopnijsko toplomerno stepenico. Druga statua predočuje K. W. Schiele-ja, ki je izvedel poleg kisika, mnogo drugih kemičnih spojin. V hmeljnem vrtu je tudi Kungl. Biblioteket (kraljevska knjižnica) s 300.000 domačimi in tujimi knjigami poleg 10.000 originalnih rokopisov. V tej knjižnici ti je na ogled celó original latinskega evangelija «codex aureus» iz 6. stoletja in «gigas librorum» ali zlodijeva biblija.

Noblova biblioteka, ki sponimja Noblove ustanove, tako nazvane po njenem ustanovitelju Alfredu Nobel, ki je zapustil preko 30 milijonov švedskih kron da praznuje vsakoletno obletnico njegove smrti 10. decembra ter podeljuje petero nagrad po 140.000 švedskih kron posameznim veleumom za njihove

izredno odlične dušne pvoizvode, naj so dotičniki Svedje ali katerekoli si bodi narodnosti.

Na južni strani mesta, ki je bila nekoč najodličnejša, se razprostirata izven znamenitih plemenitaskih stavb, park Tantolunden in cerkev sv. Katarine. Do te cerkve prideš najložje, najpreje in najceneje po dvigalniku, ki je napeljan v nekakem stolpu, imenovanem Katarinahissen.

Tu gori se ti razodene nepopisen razgled, vsa stockholmska divota, da lahko s pogledi srebaš v svojo dušo vsa tisto prelest, ki jo razsijpjeta razkošno okoli tebe prirodna in človeška roka. Ko stopiš naposled raz stolpa navzdol in dospeš do kraja, kjer te je bila preje odložila vzpenjača, prestopiš istočasno mostič, ki te zvodi po par minutah v cerkev sv. Katarine. Takega oltarja, kakoršnega poseduje to luteransko svetišče, nima — mislim — vsa Evropa. Velikanska slika ni drugega, ko prekrasen relief, predstavljajoč obup jeruzalemskih žen pod križem, raz kateri snemajo Kristusa. Ta prelepi umotvor je pač dragulj štrckholmskih umetnin: ko se ga opezovalc nagleda, se nehoté ozre okoli, da bi dal duška notranjim čuvstvom, da bi nekemu izrazil vzhičenje in poveličevanje ter tako zdrobil molk in zatajevanje, ki ga duši. Zahodni del mesta, Kungsholmen (kralj. otok) ima vse zdravniške zavode.

Mejo med tem in ostalimi otoki tvori most Eriksbron, ki te zvodi profi Iddrotsparku, ki je najzalsa goščava iglatih in bukovih nasadov, in k orjaškimi telefonskim delavnicam L. M. Eriksona, odkoder izhaja govorilnica na vse strani sveta. To bodi na splošno povedano glede švedske prestolnice.

Nadaljevanje sledi.

MIRA KVEDROVA; Dobrova.

OB SMRTNI POSTELJI.

DANICI SCHULLERJEVI!

Nesite, oblaki, mladostne dni moje,
nesite jih tja ob brezdanje morjé,
da v ognju škrlatnem južnega solnea,
sè enkrat ozarjeno zaplamené!

Grobovi me kličejo v družbo polnočno
in koso mi kleplje neusmiljena smrt,
v cvetoči mladosti, drhteči po cilju
objel me ledeni, mrtvaski bo prt.

DROBTINE

Gospodinjstvo:

KUHINJA.

Umeten led si vsak lahko naredi doma tako-le: Vzame se velika posoda iz lončevine in se vlije vanjo 10 dkg žveplene kisline in 5 dkg vode, nato se pridene še 3 dkg žveplenokisla sode. V to zmes, (ki jo, seveda napravimo po potrebi tudi več) postavimo manjšo posodo z vodo, ki naj zmrzne, jo pokrijemo in vse skupaj na lahko vrtimo sem in tja, zato da se tekočina giblje. V par minutah se izpremeni voda v manjši posodi v led. Rastopino lahko uporabimo večkrat povrsti.

Da se mleko ne skisa, položimo vanj list od hrena. Na ta način ohranimo mleko po leti sladko tudi po več dni.

O ČIŠČENJU.

Duh po barvi odstranimo iz sobe, če postavimo vanjo večjo posodo z vodo, v katero denemo razrezano čebulo.

Madeže od kolomaza in katrama če so še sveži, zelo lahko očistimo s petrolejem, nato operemo v mrzli vodi brez mila.

Madeže od muh odstraniš s pohištva, če drgneš z gobo, ki si jo namočila v mlačni vodi in dobro ožela. Da ostane politura ohranjena, moraš takoj drgniti s krpo za usnje. Tudi bombaž namočen v špiritu je dober. — S stekla pa spravimo madeže z razredčenim salmijakovcem.

Goreči petrolej se pogasi najbolje, če se pokrije s potiskanim papirjem. Tudi mleko se zelo priporoča kot dober pomoček pri gašenju petroleja.

Mleko kot lepivo. Kapljica kuhanega mleka, ki jo namažemo na papir, lepi kakor arabska guma. Listke, ki jih na ta način prilepimo na kositerne ali porcelanaste posode, držijo tako trdno, da jih moremo odlepiti le z vročo vodo.

Mravlje odpravimo, če mravljišča polijemo z bencinom, kjer smo raztopili naftalin. Pozor radi ognja! Lahko tudi zmešamo naftalin in prah zoper mrčes in z njim posipljemo mravljičja pota. Če nam hodijo mravlje v shrambe in sobe, jim nastavimo na pot (n. pr. na okno) majhne skodelice z medom ali sirupom in mu pridenemo malo kvasit ali drož. Tudi lahko vzamemo mesto drož malo zribanega česna. Zmes 9 delov medu in 1 dela boraksa jih tudi umori.

Da tinta ne začne plesniti, detemo vanjo par nagljavih šibic. V ta namen devljejo tudi v tinto malo špirta, soli, salmijaka, toda nagljeve šibice so najboljše.

Petrolej čisti tudi madeže od črnila in rudečila če ga primešamo v mizno milnico. Enako operemo krvave madeže.

Madeže od apna odpravimo s sukna, če najprej ostrgamo apno z ostro krtačo. Nato namočimo čisto cunjno v kis in močimo madež z njo.

Mastne in oljate steklenice čistimo z raztopino 1 dela mila v 80 delih vode in delov salmijaka. Steklenice postavimo v kotel, napolnjen z raztopino (tudi steklenice same napolnimo z njo): Kotel nekaj časa grejemo. Nato pomijemo z mlačno vodo.

Kako ravnamo z barvanimi čevlji? — Po leti nosimo radi rumene in sploh barvane čevlje. Malokatera dama pa zna z njimi tudi prav ravnati, da ostanejo vedno lepi. — Pri rumenem čevlju vzemimo vedno nekoliko svetlejšo kremo, nego ima čevlji barvo. Mazati s kremo in z volneno krpo polirati pa ne zadostuje. Ščasoma se prikažejo na usnju grdi, temu madeži in te je treba takoj odpraviti. Vzemi košček bombaža pomočen v bencini in madež dobro drgni. To ponavljaj in vzemi pri vsaki ponovitvi nov košček bombaža, če ne, bo madež še slabši! Ko je usnje čisto suho, maži s kremo! Vsakih deset dni operi čevlje temeljito z mlekom! Še boljše je zmes iz 3 velikih žlic mleka in 1 kavine žličke terpetinovega špirta. V to tekočino pomoči volneno krpo in z njo čevlje dobro odrgni! Sive čevlje čistimo s kašo iz krede (Schlemkreide) in terpentina. Bele čevlje iz usnja „glacé“ čistimo enake kakor rokavice, z bencinom in drgnemo potem z lojčevcem (Talkstein). Svetle čevlje iz blaga t. zv. čevlje iz jadvrovine čistimo, z vodo in milom. Čevlje pa moramo takoj potem ko smo jih umili, torej še mokre, napolniti z žaganjem, ki vzameje naše vlago in preprečijo, da bi usnje, ki je v čevlju, pobarvalo platno, ter dobilo temne proge. Čevlji iz irhovine se operejo z mlekom in tudi napolnijo z žaganjem. — Vsi oprani čevlji naj se počasi suše, ne pa na soncu!

Kokoši pozimi. Ko spuščaš pozimi kuretino iz kurnice, jo čestokrat prav hudo zebe. Zato je dobro, da jo hranimo z gorko pičo. Najboljši je kuhan krompir, stlačen in pomešan z otrobi. To naj dobivajo kure še mlačno. Hrane jim ne trosi na tla, ker se prehitro shladi. Tudi je preveč ostane na tleh, kjer se razhodi in jo požro vrabci. Zato devaj hrano v mala korita ali v skledice. Zvečer naj dobivajo kokoši zrnja in sicer ovska ali ječmena. Včasih jim zrnje tudi skuhaj. Potem pa jim stresi vse skupaj z vodo vred, ki se je v njej zrnje

kuhalo, v korita. Zrnje daje ponoči kokošim več toplote, ker ga le počasi prebavljajo. Da je v kurnici pozimi bolj gorko, je treba, da jej pokrijemo tla z drobno steljo. Seno in listje ni prikladno. Najbolja je šota, ker greje tla ter obenem veže izhlapevanje. Namesto šote tudi dobro služita suh pesek ali suha zemlja. Seveda treba kurnico dobro snažiti in zračiti.

Razno

ODGÓVORI NA VPRAŠANJA.

Zorka v Tolminu: „Danes zjutraj, danes zvečer in danes ponoči“, je seveda prav! Vendar tako ne govori, kdor ima v oblasti ves besedni zaklad. Naša slovenščina je dovolj bogata na izrazih, da razpolaga v zameno zgornjih rekov z besedami: „davi, drevi in nocoj!“

Nekdo nekje: Po drugih listih je res celoletna naročnina manjša nego celoletni skupni znesek posameznih števil. Toda dotični listi so podjetja, ki posedujejo svoj denarni sklad, so podjetja z obsežnim upravniskim zalogajem in tiskajo na tisoče in tisoče iztisov, ki „nesejo“ in katerim mali izdatki ne prihajajo niti v poštev! Jadranka pa je revica praznih žepov, in sné ravno toliko, kolikor priberači in včasih celo še več... Prav zato ima tudi samo take sotrudnike, ki delajo iz rodoljubja, iz soglasja z Jadrankinim stremljenjem, iz navdušenja do narodne blaginje, iz dobrohotnosti in iz vseh takih razlogov, ki se vsi spajajo z besedo: brezplačno!

Toda, ker bodete kot naročnik plačali 40 stotink dražje, ne mislite, da je to kak Jadrankin dobiček. Nasprotno! Plačilo upravniskega posla, ki izpopolnjuje vso „pomanjkljivost“ iz tiskarne do pošte, presega v enem letu pač na deseterokrat ono štiridesetstotinsko drobtino. In razen vsega prejimate čedno nedotaknjeno Jadranko, ne da bi morali še le pónjo v prodajalno. Hvaležna pa sem Vam za opombo, ker si je enako Vam, tolmačil brezdvomno še marsikdo drugi!

Svetka v Škedenju: Jadrankina poverjenica za Škedenj je otroška vrtnarica, gdč. Viktorija Godina! Ta marljiva in blaga gospica je že od Jadrankinega obstoja njena tiha, delavna in zvesta pomagalka tako v uredniških, kakor v upravniskih poslih. Do te dobrosrčne dušice se torej lahko obrnete v prihodnjosti z vsako poizvedbo!

Vilma v Podgori: O različni rabi predlogov „v, pri, na“, ni v slovnici nobenega natančnega pravila, vendar naj Vam v pojasnilo služi sledeča razlaga: „Pri“ je v rabi samo pri takih svetniških krajevnih imenih, kjer se prvotni pomen (pri cerkvi tega in tega svetnika), še ni zabrisal v ljudski zavesti, n. pr. pri Sv. Ivanu, pri Sv. Barbari. Pri nekaterih je zato stopil na mesto predloga „pri“ predlog „v“ ali tudi „na“ ravno tam, kjer je svetnikovo ime že po obliki ali pa po pretežni rabi postalo zgolj krajevno, n. pr. Šentvid, entjernejš, Šentjanž, Števerjan, Štandrež, Štanjel, Šturje, Štjak, Šempas (St. Bassus) Šmartno, Šmarje. — Podobno se je v nekaterih hrvaških ali srbskih krajevnih imenih pridevnik „svet“ skrajšal v „su“, n. pr. Supetar, Susak (St. Saccus), Sučarac. (Na Goriškem imamo Sužid (Sv. Egidij).)

V imenu „Sv Križ“, ki prihaja od svete stvari in ne od svete osebe, je itak stvarna stran že pretežnejša; nasprotno je pa težko misliti, da bi kdaj pravili „v Sv. Duhu.“ — Pri svetniških imenih hribov, gorá, ki se dvigajo nad druge, se rajši pravi „na“ kakor „pri“ in „v“: Bili smo na Sv. Joštu, na Sv. Volbeniku, na Sv. Ožboltu, na Sv. Gori.

„Na“ se še drugače rabi na način, ki ga je težje tolmačiti. Ta način je brzkone povsem tuj in je nastal baje pod tujim vplivom. „Na Dunaju“ je bil cesar, je bilo središče drž. oblasti; tako se je mogoče tudi pri drugih krajih, kjer je sedela gosposka, zlasti če se je šopirila v kakem gradu, miselna nadrejenost prenašala tudi v krajevno predstavo. Pravi se „na Koroškem“ in „v Koroški“, „na Turškem“ in „v Turčiji“; da se pravi „na Bledu“ se razume, ker Bled ni ime posamezne vasi! —

„Diletantski oder“.

Navodila. Spisal Milan Skrbinšek.

Pod tem skromnim naslovom je izšla strokovna knjiga, ki jo že vnaprej pozdravljamo z odkritim veseljem. Saj bo ta knjiga postala brez dvoma vademecun vsakega diletanta, vsakega ljubitelja gledališke umetnosti. S to knjigo bo vdobilo vsako dramatično društvo in vsak dramatični odsek takorekoč strokovno podlago za uspešen razvoj in napredek. Vsakemu društvu, pa tudi vsakemu poedinemu igralcu ali režiserju bo s temi navodili dosežanje delo vsaj za polovico olajšano, saj bo na prav vsako vprašanje, ki ga danes ne ve, kako primerno rešiti, našel v knjigi obširen strokoven odgovor. In tako ne bo samo iz vidika praktične potrebe, ampak tudi iz kulturnega vidika pomenila ta knjiga velik napredek za diletantske odre.

Veselja do igranja in do odra sploh je pri nas povsod dovolj, to pričajo neštivilna dram. društva oz. odseki. Skoro povsod pa so prireditelji več ali manj samouki, sicer navdušeni za lepo umetnost, a manjka jim trdna podlaga za njihovo dobro voljo. To podlago pa jim bodo nudila „Navodila“, na podlagi katerih bo vsaka predstava naštudirana res temeljito in vsestransko ter tako nudila kulturnen užitek. V tem je oña velika kulturna vrednost te knjige, ki ne sme manjkati v nobenem našem dram. društvu, celo ne pri nobenem diletantu, ki resno misli z umetnostjo!

Isto velja tudi za Emil. Navinškova strokovna navodila za smikanje „Lepa maska“, ki so istotako primerna in potrebna vsem našim odrom in po kateri bodo le-ti ravno tako s pridom segali.

Z. K.

UREDNIŠKA LISTNICA.

L. K.: Ako mislite, da „dotično“ ne povzroči tiskarni preglavice, kar pošljite. V potrebi poprosim za pregled nekega Vašega kolego, ki je mojsterček v tem.

Desetorici poetov: Obsuli ste me s tolikim pesničjem, da mi je z naročja zdrknilo vse v „čestelco“, a časa nimam, da bi jo „preonegala.“

Ulica Castaldi: Povečati Jadranko je za sedaj nemogoče, papir je vnovič podražil. „Kotiček“ lahko odmerim, naj mi one rodoljubke le dopošljejo.

Danica O.: Poslano smatram za preteklost!

Pavla V.: Žal, ne morem ustreči. Pošlá je tudi že II. izdaja dotičnih števil. —

Severina B.: Nikar užaljeni! Kakor Vas, sem izpustila marsikatero osebo vsed nepozanega naslova.

U. Štolfa: Ako bi bile v vsakem okraju ene Šmarje in v vsakem Šmarju po ena sama tako napredna in zavedna žena, bi bili Jadrankini načrti že napol uresničeni

in njena skrb odpravljena. Živela v kolobaru svojih pajdašic!

Ljubljana: Pravijo sicer, da se bo čulo po ljubljanskih cestah kmalu več italijanščine nego na tržaških „plajdah“, pa kljub temu Vam odsvetujem naslov ponižnobahataga „redazione“. Jadranka valčkuje že tako udomačeno po avlah drž. pravdnštva, kraljeve kvesture in kraljičine pošte, da Vam zadostujeta primorskoslovenki besedici Jadranka in Trst! Marsikaj kaže celo, da zadnja besedica še povspeši njen dohod do uredništva, ko da se v njej skriva baceil španske mrzlice.

Ljudmila M.: Nadvse pridkana! To je bil nepričakovan užitek, ki neti v Jadranki večjo vneemo do življenja in dela ter jej utrjuje nastop. Navedenim rodoljubkam narodni pozdrav! Odslej pričakujem kaj podučnega ali zabavnega za tiskarno...

Dvema gospema: Brez zamere, gospé, toda v prihodnje priporočam malo več razsodnosti! Moj čas mi je predragocen, da bi ga tratila z nepotrebno hojo ali nepotrebnim pošiljanjem. Za 5 lir, ki ste mi jih poslale kot lansko drugopolletno naročnino potom banke, dasi ste prejeli poštno položnico, sem izgubila vse dopoldne s podpisovanjem bančnega poziva, z razlaganjem in pošiljanjem, nato s popolnjevanjem druge, odposlane mi bančne pole in zopetnim pošiljanjem v banko.

Nekemu župniku: Vaš cenjeni dopis, velečastiti, me ni pravni iznenadil! Na slične ugovore sem bila pripravljena, še predno sem dala priobčiti skrbnosestavljeni članek Vašega stanovskega tovariša! Slutila sem, da bode prizadej zaletavanja v sebe in v list, ali to me ni zbegalo ob pomisleku na napredno nezakrknjeno, resno in zrelo dobo, v kateri živimo — v dobi — ko lahko vsakdo izpove nemoteno svoje naziranje na podlagi prevdarljivega prepričanja ali lastnih izkušenj. Sprejela pa sem v objavo spis tudi z odločbo, da sprejem v morebitno razpravo tudi kak v tem smislu zložen protispis, ako bi ne vseboval osebnih in strankárskih podtikanj.

Gospodu dekanu: Vaš zrimani dovtip, reverendisime: „Dekleta so mladeniči zapustili, zato bi rade videle, da bi se duhovni poženili!“ mi je povzročil par minut prisrčnega nasmeha nato pa takoj zresnil čelo ter prešinil s krščanskim usmiljenjem in s sočutno zavestjo: Saj res! Izračunjeno je, da po vojni pride 33 žensk na enega možkega, tako bodo, če prej ne vsaj onim dámicam, ki so danes še v plenicah rojenice lahko prisodile protiutež iz vrste blagoslovljenih. V tem pa ne vidim nič slabega in nemoralnega, velečastni, ampak kvečem razveseljivo nado, da vznikne iz tistih parov tak zarod, ki bo v vzgled vsem drugim. In približno tako, mislijo brezdvomno tudi oni Vaši tovariši, od katerih dobivam brezimno in podpisano priznanje.

Gospodu kuratu: Reverendissime! Zavrnili ste Jadranke ali navzlic temu Vam svetujem, da si jo kje izposodite in pazljivo prebirate številko za številko, vsaj dokler se dotična razprava konča; uverjena sem, da Vam potem izpuhti in skopni vsaj polovica dušne nevolje!

Nekemu drugemu gospodu: Dve želji ste izrekli, častiti, toda ustrezem Vam le v eni! Vaša cenjena pošiljatev pa je zakasnila pričujočo številko! Mimogrede naj Vam naznamim le to, da sta izmišljeni obe črki.

Pravemu dopisniku: Naj Vam protigovori ne prizadenejo kakih nepotrebnih skrbi; zadeva ostane tajna, velečastiti! —

LUIGI (Vek.) PLESNIČAR - TRST

ULICA GIULIA, 29

Trgovina jestvin in kolonijalnega blaga, olja, mila in vsakovrstnih likarjev v steklenicah. — Trgovina je popolnoma na novo opremljena in preskrbljena z vedno svežim ter prvovrstnim blagom. — Sočna postrežba in v Trstu franko na dom.

Se priporočam slov. občinstvu v mostu in na Deželi.

Na Debelo v. ULICA GAETANO DONIZETTI, 5

Zobozdravniški Ateljé

R. KOVAČIČ

teh. vod.

Sprejema od 9-12 — 15-19

Via Valdirivo, 33 (nasprdi kavarne „ROMA“)

Izvršujejo se vsa dela po najmodernejši tehniki, kokov: plombe, zlate krone, zlate mozte in zobnice.

Jadranska Banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, **Trst**, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

Zaloga pohištva

ANTON BREŠČAK

GORICA - Via Carducci št. 14

(prej Gosposka ulica)

Doma kar manjka, naj pregleda vsak vse naj napiše si pri dnevni luči: omare, mize, stole, posteljnjak,

škabel, kar rabi sploh v domači kuči. Kar manjka, to mu preskrbi **Breščák**, štirinajst številka Giosue Carducci.

Zobotehnični Ambulatorij

ulica Sette Fontane št. 6, I. - TRST - ulica Sette Fontane št. 6, I.

Odprt vsak dan od 9-13 in od 15-19.

Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatnm kakor tudi zobnice s kavčukom.

Slovenem 10% popustka, kakor tudi plačilo na obroke.

DELO ZAJAMČENO

A. FENDERL & Co. - TRST

TOVARNA MILA

Via del Ghirlandaio 1 - Tel. 430

A. FENDERL & Co. - TRST

TOVARNA MILA

Via del Ghirlandaio 1 - Tel. 430

MILO FENDERL

Pristno zeleno! - Rumeno „Superior!“

Pazite na znamko!